

Nr 212.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare bidrag till föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för upprätthållande av verksamheten vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall; given Stockholms slott den 12 april 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 april 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Åkerbrukskolonien Hall, som äges av föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina, har sedan många år använts såsom skyddshem. Sedan den 1 juli 1936 hava därstädes vårdats allenast psykiskt abnorma manliga skyddshemselever.

Enligt ett mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt föreningen, å den andra, den 24 mars 1938 träffat avtal äger föreningen att av stats-

medel uppbära ett fast årligt bidrag av 900 kronor för envar av 100 platser vid skyddshemmet. Därjämte erlägger statsverket ersättning för vissa kostnader för från skyddshemmet utackorderade eller villkorligt utskrivna elever. Vidare äger föreningen att enligt tidigare meddelade bestämmelser av statsmedel uppbära dels visst avlöningsbidrag, dels ock visst hyresbidrag.

För vart och ett av de senaste budgetåren har föreningen för verksamheten vid Hall — utöver oförmälda bidrag och ersättning — av statsmedel tillerkänts ett tillfälligt driftbidrag. Detta driftbidrag har för budgetåret 1937/38 utgått med 21,820 kronor och för budgetåret 1938/39 med 7,500 kronor. För verksamheten under senare halvåret 1939 har föreningen tilldelats ett tillfälligt driftbidrag av 3,500 kronor.

På därom av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1938 års riksdag, att egendomen Hall skulle övertagas av fångvården och att å densamma skulle uppföras en säkerhetsanstalt för förvarade och internerade samt en sinnessjukavdelning. I samband därmed skulle skyddshemsverksamheten vid Hall upphöra. På sätt närmare framgår av Kungl. Maj:ts proposition den 3 mars 1938, nr 198, och riksdagens skrivelse den 17 maj 1938, nr 265, har avsetts att överflytta eleverna från Hall delvis till en ny statlig anstalt för själsligt abnorma manliga skyddshemselever, vilken skulle uppföras å kronoegendomen ^{70/100} mantal Lövsta nr 1 i Trosa-Vagnhärads socken av Södermanlands län och delvis till statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed, vilken anstalt med hänsyn härtill skulle utbyggas. Det har tidigare beräknats, att fångvården skulle kunna övertaga egendomen Hall omkring den 1 januari 1940. På grund härav avsåg det tillfälliga driftbidrag, som senast beviljades för verksamheten vid Hall, icke hela budgetåret 1939/40 utan — såsom nämnts — allenast senare halvåret 1939.

I skrivelse den 14 december 1939 har *föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina* anført, att — enligt vad föreningen inhämtat — anstalterna å Lövsta och Salbohed icke torde kunna börja emottaga elever från Hall förrän tidigast den 1 maj 1940 och att därför den nuvarande verksamheten vid Hall icke kunde beräknas bliva helt avvecklad förrän den 1 juli 1940. På grund härav och under förmälan att underskott kunde beräknas uppkomma å verksamheten vid Hall för senare halvåret 1939, har föreningen hemställt dels om ett ytterligare statsbidrag för ifrågasvarande verksamhet under sistnämnda halvår, dels ock om tillfälligt bidrag av statsmedel för täckande av beräknad brist å verksamheten under första halvåret 1940.

Vad först beträffar verksamheten under senare halvåret 1939 har föreningen anført, att man till följd av stegrade kostnader å bränsle, livsmedel, beklädnadsvaror m. m. för nämnda halvår hade att räkna med ett underskott av omkring 5,100 kronor.

Skyddshemmets utgifter och inkomster för första halvåret 1940 har föreningen uppskattat, på sätt framgår av följande förslag till utgifts- och inkomststat.

Utgifter.

	Kronor
Avlöningar (inklusive dyrtidstillägg och tillfällig löneförstärkning) ..	55,600
Omkostnader för styrelse, revision m. m.	2,000
Pensionsavgifter till statens pensionsanstalt	500
Pensioner	1,500
Byggnader	500
Inventarier	500
Utspisning	18,000
Bränsle och lyse m. m.	14,400
Beklädnad (inom anstalten)	3,000
Beklädnad och utrustning m. m. vid villkorlig utskrivning och utackordering	4,800
Renhållning	1,500
Hälso- och sjukvård	2,500
Flitpengar till eleverna	1,100
Försäkringar	2,600
Allmänna omkostnader	9,400
Räntor å statslån	16,250
	Säger utgifter kronor 134,150

Inkomster.

	Kronor	Kronor
Befattningshavares pensionsavgifter	—	375
Ersättning för personalbostäder	—	4,400
Överskott å jordbruket	—	15,000
Diverse inkomster	—	650
Elevavgifter från kommuner:		
85 elever à 150	12,750	
för elever under villkorlig utskrivning och utackordering..	650	
beklädnadsbidrag	1,000	14,400
Statlig skyddshemsavgift:		
fast avgift	45,000	
för elever under villkorlig utskrivning och utackordering..	200	45,200
Övriga bidrag av staten:		
avlöningsbidrag	16,850	
hyresbidrag	18,375	35,225
		Säger inkomster kronor 115,250

Enligt statförslaget skulle alltså för första halvåret 1940 uppkomma en brist av (134,150—115,250) 18,900 kronor.

Föreningen anmärker, att för det dåvarande å skyddshemmet vore intagna 99 elever, av vilka 9 vistades utom skyddshemmet, 7 vore utackorderade och 2 häktade. Några av de elever, som vistades å skyddshemmet,

torde inom den närmaste tiden komma att utackorderas eller villkorligt utskrivs och ett rätt stort antal elever beräknades kunna utackorderas eller villkorligt utskrivs till våren. Föreningen hade därför vid uppgörande av statförslaget icke ansett sig böra beräkna det genomsnittliga elevantalet för första halvåret 1940 högre än till 85.

Till motivering av vissa av de i statförslaget upptagna utgiftsposterna har föreningen anfört i huvudsak följande.

Posten till *avlönningar* hade beräknats till proportionsvis högre belopp än för budgetåret 1938/39. Detta berodde dels på att Kungl. Maj:t jämlikt beslut den 19 maj 1939 medgivit anställande vid skyddshemmet av ytterligare en lärarkraft, dels på att flera befattningshavare vore eller komme att bliva utkallade i militärtjänstgöring, vilket i vissa fall medförde behov av vikarier, dels ock på att dyrtidstillägget å lönerna kunde beräknas stiga till 20 procent för första kvartalet 1940 och till 30 procent för andra kvartalet samma år. Föreningen ville i detta sammanhang nämna, att föreningen med hänsyn till skyddshemmets hårt ansträngda ekonomi icke ansett sig kunna bifalla befattningshavarnas begäran att komma i åtnjutande av avlöning enligt det för statliga verk från och med den 1 juli 1939 gällande avlöningsreglementet.

En var av posterna till *byggnader* och *inventarier* hade upptagits till 500 kronor. Beloppen vore avsedda för oundgängliga underhållsarbeten och mindre kompletteringar.

Vid beräkning av posten till *utspisning* hade föreningen räknat med en höjning av dagsportionspriset av omkring 20 procent.

Även vid uppskattning av posten för *bränsle och lyse* hade räknats med en avsevärd prisstegring.

Det för *beklädnad inom anstalten* upptagna beloppet utgjorde ungefär hälften av det belopp, som åtgått under budgetåret 1938/39.

Att posten till *försäkringar* beräknats till ett så högt belopp som 2,600 kronor hade sin grund däri att flertalet av skyddshemmets försäkringar förfölle till betalning under våren 1940.

Posten *allmänna omkostnader* hade upptagits till 9,400 kronor, under det att belastningen under budgetåret 1938/39 utgjort 16,714 kronor. Den relativa ökningen fölle främst på stegrade kostnader för skyddshemmets personbil samt för frakter och körslor. Vidare hade under posten upptagits ett belopp av 700 kronor för uppgörande av bokslut i samband med avveckling av verksamheten.

Med avseende å inkomsterna har föreningen anfört bland annat.

Ersättningen för personalbostäder, som för budgetåret 1938/39 uppgått till omkring 13,200 kronor, hade för första halvåret 1940 blott beräknats till 4,400 kronor. Sådana befattningshavare, som vid statsverkets övertagande av Hall komme att avgå med pension eller att överföras å indragningsstat, hade nämligen redan under sommaren 1939 nödgats anskaffa bostäder från och med den 1 oktober 1939, enär de haft att räkna med avgång ur tjänsten den 1 januari 1940. Dessa befattningshavare innehade allenast tillfälliga bostäder å Hall.

Det totala *överskottet å jordbruket* hade för budgetåret 1939/40 beräknats till 25,000 kronor. Därav hade 10,000 kronor beräknats falla på andra halvåret 1939 och 15,000 kronor på första halvåret 1940.

Posten till *beklädnadsbidrag från kommunerna* hade upptagits allenast till 1,000 kronor, ehuru föreningen beräknat antalet elever, som komme att ny-

intagas å skyddshemmet så tidigt, att Hall enligt utfärdade bestämmelser vore berättigat till dylikt bidrag, till 10. Erfarenheten hade nämligen visat, att ett stort antal elever, som överfördes till Hall från andra skyddshem, vistats å det förra hemmet så länge, att Hall ej vore berättigat att erhålla beklädnadsbidrag för dem. Därför hade räknats med beklädnadsbidrag för allenast 5 elever.

I *avlöningsbidraget* hade inräknats bidrag även för den lärarkraft, som anställdes enligt Kungl. Maj:ts beslut den 19 maj 1939.

Då enligt föreningens kalkyler vore att räkna dels med ett underskott för senare halvåret 1939 av 5,100 kronor, dels ock med en brist av 18,900 kronor för första halvåret 1940, har föreningen hemställt, att föreningen till täckande av dessa underskott måtte erhålla ett ytterligare driftbidrag av (5,100 + 18,900) 24,000 kronor.

I anledning av förevarande framställning har *socialstyrelsen* den 28 februari 1940 avgivit utlåtande.

Styrelsen tillstyrker, att föreningen måtte erhålla bidrag av statsmedel med det belopp, varmed skyddshemmets utgifter under andra halvåret 1939 kunde visas hava överstigit skyddshemmets inkomster för samma tid.

Vad angår verksamheten under första halvåret 1940 har föreningens statförslag för nämnda halvår föranlett vissa uttalanden från socialstyrelsens sida. Sålunda anför styrelsen beträffande de av föreningen beräknade utgifterna i huvudsak följande.

Styrelsen hade intet att erinra mot beräkningen av posterna till avlöningar, pensionsavgifter till statens pensionsanstalt, pensioner och försäkringar.

Övriga utgiftsposter syntes i större eller mindre omfattning komma att påverkas av den pågående prisstegringen. Det läte sig givetvis icke göra att på förhand med någon högre grad av säkerhet angiva den merkostnad, som därav kunde föranledas. De av föreningen upptagna kostnaderna motsvarade en höjning i förhållande till hälften av de verkliga utgifterna under budgetåret 1938/39 med omkring 20 procent. Beträffande flertalet ifrågasvarande utgiftsposter ansågo sig styrelsen med hänsyn till rådande ovissa förhållanden icke kunna föreslå någon sänkning av de föreslagna beloppen. För utspisning, bränsle och beklädnad hade emellertid föreningen beräknat en kostnad av omkring 40,000 kronor, motsvarande en höjning med omkring 35 procent av hälften av den för budgetåret 1938/39 angivna kostnaden, 29,500 kronor. Enligt styrelsens beräkningar, hade emellertid prisstegringen för ifrågasvarande förnödenheter under tiden den 1 januari 1939 till den 1 januari 1940 icke i något fall överstigit 10 procent. Vid sådant förhållande syntes det av föreningen beräknade beloppet kunna avsevärt nedskrivas. Med hänsyn till det ovissa prisläget och då nedläggandet av verksamheten vid en anstalt av så betydande storlek som den här ifrågasvarande kunde komma att medföra oförutsedda utgifter av avsevärd storlek, ville styrelsen likväl icke tillråda, att utgiftsstaten nedskreves med högre belopp än sammanlagt 3,000 kronor.

Med avseende å inkomstberäkningarna har socialstyrelsen uttalat sig på följande sätt.

Såsom framginge av framställningen hade en del befattningshavare vid skyddshemmet förhyrt privata bostäder från och med den 1 oktober 1939.

Föreningen hade i samband därmed befriat befattningshavarna från att erlagga ersättning för de av dem fortfarande nyttjade bostäderna å Hall. Åtgärden hade beräknats komma att föranleda en inkomstminskning å omkring 2,200 kronor.

Av de övriga inkomstposter, vilka icke vore av fast natur, syntes flertalet hava beräknats något i underkant. Särskilt gällde detta posterna överskott å jordbruket och elevavgifter från kommuner.

Överskottet å jordbruket, vilket under budgetåret 1938/39 uppgått till 27,840 kronor, hade för innevarande budgetår enligt vad föreningen meddelat upptagits till endast 25,000 kronor, varav 10,000 kronor beräknats inflyta under andra kalenderhalvåret 1939 och 15,000 kronor under första kalenderhalvåret 1940. En höjning av sistnämnda belopp syntes väl motiverad med hänsyn till den avsevärda prisstegring å skogs- och jordbruksprodukter, som ägt rum sedan sistförflutna budgetår.

Elevavgifter från kommuner hade av föreningen beräknats inflyta för i medeltal 85 elever, under det att senaste rapport utvisat en beläggning den 1 februari 1940 av 96 elever.

Med hänsyn till anförda omständigheter funne styrelsen, att sammanlagda inkomsterna borde kunna antagas komma att överstiga det av föreningen beräknade beloppet med omkring 4,000 kronor.

Socialstyrelsen har under hänvisning till det anförda beräknat utgifterna för verksamheten vid Hall under första halvåret 1940 till (134,150—3,000) 131,150 kronor och inkomsterna för verksamheten till (115,250 + 4,000) 119,250 kronor. Enligt styrelsens kalkyler skulle alltså uppkomma ett underskott för nämnda halvår av (131,150—119,250) 11,900 kronor. Styrelsen hemställer, att statsbidrag måtte beviljas föreningen även för täckande av detta underskott.

Till sist erinrar socialstyrelsen, hurusom vid beviljande av det tillfälliga driftbidrag av 3,500 kronor, som föreningen senast erhållit, såsom villkor för bidragets utgående föreskrivits, att detsamma skulle gå i avräkning å det ersättningsbelopp, som kunde bliva tilldelat föreningen för förnödenheter, som vid statens övertagande av skyddshemmet kunde komma att inlösas av statsverket. Styrelsen anser, att motsvarande villkor bör gälla beträffande de nu av styrelsen förordade ytterligare driftbidragen.

Med skrivelse den 1 mars 1940 har därefter *föreningen* överlämnat en tablå över de verkliga utgifterna och inkomsterna vid Hall under senare halvåret 1939. Tablåen utvisar, att utgifterna uppgått till 123,463 kronor och inkomsterna till 117,275 kronor samt att alltså under nämnda tid å verksamheten uppkommit ett underskott av 6,188 kronor.

I ärendet har vidare *statskontoret* avgivit utlåtande den 1 april 1940. Ämbetsverket, som ansluter sig till vad socialstyrelsen anført i ämnet, förordar med hänsyn till vad upplysts rörande driftunderskottet för senare halvåret 1939, att föreningen måtte tillerkännas ett ytterligare driftbidrag av (6,188 + 11,900) 18,088 kronor eller i avrundat tal 18,000 kronor. Därjämte tillstyrker ämbetsverket, att bidraget måtte få utgå från det under femte huvudtiteln för budgetåret 1939/40 anvisade förslagsanslaget till bidrag till driften av icke statliga skyddshem.

Av de uppgifter, som lämnats av ifrågavarande förening framgår, att — i trots av de bidrag, som beviljats föreningen — å verksamheten vid Hall under senare halvåret 1939 uppkommit ett underskott av 6,188 kronor. Underskottet, som väsentligen lär vara en följd av under år 1939 inträdda prisstegringar, synes böra täckas av statsmedel. Då vidare den vid Hall bedrivna verksamheten icke, såsom tidigare beräknats, kunnat nedläggas vid utgången av år 1939 utan torde få i huvudsak fortgå intill den 1 juli 1940, finner jag det erforderligt, att föreningen erhåller driftbidrag till verksamheten under första halvåret 1940 med belopp, som ungefär motsvarar det underskott, vilket kan antagas uppkomma för sistnämnda halvår. Att exakt uppskatta detta underskott låter sig uppenbarligen icke göra, men socialstyrelsens kalkyler i ämnet torde kunna i huvudsak godtagas. I likhet med statskontoret anser jag därför, att föreningen bör för verksamheten vid Hall under budgetåret 1939/40 — utöver det tillfälliga driftbidrag, som beviljats föreningen för verksamheten därstädes under senare halvåret 1939 — tillerkännas ett ytterligare driftbidrag av tillhoppa 18,000 kronor. Driftbidraget bör bestridas från det å riksstaten för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bidrag till driften av icke statliga skyddshem. Såsom socialstyrelsen föreslagit bör som villkor för bidragets uppbärande föreskrivas, att detsamma skall gå i avräkning å det ersättningsbelopp, vilket kan bliva tillerkänt föreningen för förnödenheter, som vid statens övertagande av skyddshemmet må komma att inlösas av statsverket. Då det av mig förordade bidraget icke kan tilldelas föreningen utan att riksdagen därtill lämnat sitt medgivande, torde dylikt medgivande böra utverkas.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina må för upprätthållande av verksamheten vid skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall under budgetåret 1939/40 — utöver det tillfälliga driftbidrag, som beviljats föreningen för verksamheten därstädes under senare halvåret 1939 — åtnjuta ett tillfälligt driftbidrag av 18,000 kronor, att utgå från det för nämnda budgetår under femte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till bidrag till driften av icke statliga skyddshem.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Montell.